Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 410/03/2016

Johanna Vilkuna

25.4.2016

HE 49/2016 vp

Kuuleminen LiV 26.4.2016

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maantielain ja ratalain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Erityiseen hyötyyn perustuva sopiminen tule rajata koskemaan yksityisiä tahoja, ei kuntia

Kuntaliitto keskittyy tässä lausunnossaan maantielain 10 §:ään ja ratalain 7 §:ään esitettyihin muutoksiin, sillä se katsoo, että nämä muutokset voivat muodostua kuntien talouden kannalta merkittäviksi. Lakiin ei tule kirjata, että kuntiin kohdistuvat ”erityiset hyödyt” ovat kuntien rahoitusosuuden perustana niiden sopiessa Liikenneviraston (tulevaisuudessa mahdollisesti väylähyötiön) kanssa tien- ja radanpidon kustannusjaosta.

Kunnat toteuttavat maankäytöllään lakisääteistä tehtäväänsä. Kunnan maankäytön päätavoitteena on varmistaa kysyntää vastaava tonttitarjonta eheässä yhdyskuntarakenteessa, jossa pystytään järjestämään toimivat ja kustannustehokkaat lähipalvelut. Se hyöty, jonka kunta saa mm. maata myymällä, käytetään uuden alueen toteuttamiseen, palveluiden rakentamiseen, ympäristön ylläpitoon ja palveluiden toimintamenoihin. Arvioidaan, että kestää usein noin kymmenen vuotta ennen kuin uudella alueella saavutetaan tasapaino menojen ja verotulojen välillä.

Lakimuutos on esitetyssä muodossa omiaan hämärtämään valtion ja kuntien työnjakoa teiden ja katujen ylläpidossa entisestään. Ilmeisenä vaarana on, että ”erityiseen hyötyyn” perustuvan sopimisen kirjaaminen lakiin vakiinnuttaa tähän perustuvan sopimusmenettelyn käytännöksi, johtaa kunnat entistä epätasapainoisempaan neuvotteluasemaan suhteessa valtioon, vaikuttaa tien- ja radanpidon tarveharkintaan ja priorisointiin sekä saattaa alueet ja kunnat keskenään eriarvoiseen asemaan niiden sijainnin ja taloudellisen tilanteen seurauksena.

Tiehankkeiden rahoitus kuuluu lain mukaan valtiolle. Kuntaliiton vuonna 2014 kunnille suunnattu kysely osoitti, että tiehankkeiden rahoitusta on jo nyt yhä enemmän vyörytetty kunnille, jotta tarpeelliset hankkeet saadaan etenemään. Kun osallistuivat vuonna 2013 maanteiden rakentamisvastuisiin yli 40 milj. eurolla, kun kyselyn tulokset laajennetaan koko maahan. Vastausten mukaan pääsyynä oli se, että hanke ei olisi toteutunut ilman kunnan rahoitusta tai sitä pystyttiin nopeuttamaan kunnan rahoituksella.

Kuntaliitto pitää vaihtoehtoisten rahoitusmallien käyttöä käyttökelpoisena mallina, kun se tehdään täysin vapaaehtoiselta pohjalta eri sopimuspuolten kesken, esimerkiksi MAL-sopimusten puitteissa, kuten tähänkin asti on tehty. Liikenteen rahoitusta tulee tarkastella kokonaisuutena valtion ja kuntien työnjaon ja rahoitusvastuiden sekä liikenteen verotulojen kohdistumisen näkökulmasta. Jos työnjako muuttuu, myös verotulojen kohdistumista tulee arvioida uudestaan.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kuntaliitto esittää:

1. Erityiseen hyötyyn perustuva sopiminen rajataan koskemaan yksityisiä tahoja, ei kuntia. Maantielain 10 §:n 2. momenttiin tehdään seuraava lisäys (alla lihavoitetulla) ja vastaava muutos ratalain 7 §:n 1. momenttiin:

   *Erityisestä syystä, kuten jos tienpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen tai tien ympäristöön sovittamisen tarve edellyttää taikka jos jokin **yksityinen** taho erityisesti hyötyy tehtävistä toimenpiteistä, tienpitäjän lisäksi muutkin tahot voivat sopimuksen mukaisesti osallistua tienpidon kustannuksiin tai ottaa huolehtiakseen jostakin tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä.*

2. Säännöksessä määritellään, mitä erityinen hyöty on suhteessa liikenneverkon kehittämisen aikaansaamiin normaaleihin hyötyihin: mistä erityinen hyöty koostuu, miten sitä arvioidaan ja mitataan ja miten hyödyt kohdistuvat eri toimijoihin mukaan lukien valtio esimerkiksi parantuneena valtakunnallisena liikenteen sujuvuutena, verotuloina, vaihtoehtoiskustannuksina tai esimerkiksi kaupunkiseutujen ja maan kilpailukyvyn parantumisena.

3. Liikenne- ja viestintäministeriö seuraa ja raportoi lakimuutosten perusteella tehtyjä, erityiseen hyötyyn perustuvia sopimuksia ja näiden kustannusjaon perusteita. Tehdyt sopimukset ovat julkisesti saatavilla.

SUOMEN KUNTALIITTO

Johanna Vilkuna
liikenneasiantuntija